

P. Buzogány Árpád

Hetvenen felül

Mózsi már a hátsó udvart seperte, mire Anikó és a gyermekek megreggeliztek. Az új nyírágseprűvel széles pászmákat kanyarított, aztán amikor végzett, egy vesszőkosárba rakta a szemetet és bevitte a csűrbe. A seprűt a kiskapu mellé állította, rágyújtott. Odaszólt a nagyobbik gyermeknek, aki az ajtófélfát támasztotta:

— Gyere, fiam, szedjük fel a vackort.

A gyerek szemét dörzsölte keze fejével. Nem kellett volna még felkölteni, aludhattak volna — gondolta Mózsi, de nem szólt. Már egy hete folyt a készülődés, amióta megérkezett a távirat, hogy tényleg jönnek az amerikai vendégek. Az anyja azóta lázban van. István bátyja a hetvenes évek közepén járt haza utoljára, azóta évente két-három levél jelentette a kapcsolatot, karácsonykor, húsvétkor a szokásos jókívánságokkal. Az utóbbi években minden nyáron hívták, aztán mindig közbejött valami. Tegnapelőtt megérkeztek Pestre, onnan telefonáltak, hogy mára ideérkeznek. Azonnal levágatták a nagyobbik süldőt, hogy legyen friss hús a háznál, bár ilyenkor, a júliusi melegekben a disznókötséget sem lehet felfüstölni.

— Állj csak meg, kössük meg a fűződet.

Úgy állt a gyerek, mintha mindjárt sírva fakadna. Cipőfűzője hosszan lógott utána. Mózsi lehajolt, hogy megkösse. A szája sarkában tartott cigaretta szemébe füstölt, hunyorgatott. Kézen fogta a fiát és a kapu felé tartottak. Elöl, a szomszéd ház sarkánál állt a magas vackorfá, az érett, kásásodó vackor bőségesen hullt még a szélrezdülésre is. Attila a zsebeibe dugdosta, Mózsi meg szalmakalapjába szedte a javát. Néhány szippantás után eltaposta a cigarettát és felkönyökölt a léckerítésre.

A szomszéd a kapu előtt sepregetett, ő már rég túl volt ezen. Váltottak néhány szót, mert a fél falu tudta, hogy vendéget várnak.

Téblábolással telt a délelőtt. Az ünnepi ebéd hajnalban elkészült: zöldségleves és töltött káposzta. Az asszonyoknak jóformán semmi dolguk nem volt, nagytakarítást, mosást, mindent lejárattak az elmúlt napokban.

— Béla, fiam, még meg se borotválkoztál — hallotta az anyja hangját bentről. Béla, vagyis a Mózsi apja kigombolt ingben állt az ajtó előtt.

— Olyan az udvar, mintha háztűznézőbe jönnének — mondta.

— Jól van, jól, neked van időd ilyesmiket beszélni — dohogott a felesége.

— Nem neked mondom, Mózsival beszélgetek! Az öreg leült a küszöb elé, a lépcsőre.

— Hozd ki, fiam, a szereléket — szólt a gyerekeknek. Az tüstént mozdult is. A szerelék a borotválkozó felszerelést rejtő faragott dobozt, a talpas tükröt és a kis műanyag tálat jelentette.

Mózsai is leült, nézte az apja lassú, kimért mozdulatait. Mintha vasárnap lenne. Olyankor szokott borotválkozni, templomba indulás előtt. Amióta fáj a lába, keveset jár el otthonról, pedig úgy kívánczik, mint a kisgyerek.

Ültek az eresz árnyékában, nagyokat hallgattak. A kisebbik gyerek a nagyapja mellé kuporodott.

— Jó idő van — bökte ki Mózsai. — Jól száradna a széna.

— Igen — hagyta rá az apja. — De tudod, ez most fontosabb.

Déli harangszóra az asszonyok is ünneplőbe öltöztek, a két fiú fehér ingben és új nadrágban pompázott. Mózsai az ajtó és a kapu között ingázott, leste a vendégeket.

— Két óra elmúlt — szólt be az öreg a konyhába. — Ehetnénk immár.

— Várjunk még egy csöppet, hátha megjönnek — intette le a felesége. Az asztal rég terítve, Anikó hozománya, a gyönyörű porcelánkészlet került fel, az asztal közepén bor és pálinka.

Az öreg intett a fiának: — Gyere errébb.

Töltött egy-egy pohár pálinkát: — Egészségünkre, fiam!

— Ti nem isztok? — szólt be a kamrába a feleségének.

— Már nem tudsz várni egy kicsit még... — jött a csípős válasz. Koccintotak és egy hajtásra kiitták a pálinkát.

— Olyan vagy, mint egy leány — simította végig Mózsai a felesége hátát. Anikó rövid, tarka ruhája rásimult formás testére.

— Jó a tanítóknak, mert ilyenkor vakáción vannak — intett szemével a öreg. Felesége erre kibújt a kamrából:

— Megint mondasz, egyfolytában mondasz. Mi bajod van a tanítókkal?!

— Nekem semmi. Csak már dél óta korog a gyomrom.

— Ebédeljünk, anyám — szólalt meg Anikó.

— Együnk, fiam, szegény gyermekek is eddig úgy megéheztek...

Csendben, szótlánul ettek a nagyobbik szobában, Anikó elmosogatott és visszarakta a terítékeket. A két férfi egyre csak az órát leste.

— Eddig itt kellene legyenek — dohogott az öreg.

— Itt biza — hagyta rá Mózsai, aki nehezen viselte a szótlán tétlenséget.

Szürkülődött, amikor a hatalmas terepjáró befordult az utcába.

— Jönnek, mama! — futott be a házba a nagyobbik gyerek.

— Jaj, Istenem! — igazgatta haját a nagyanyja.

Mózsai kinyitotta a nagykaput, hogy az autó bejöhessen. Egy szürke hajú, szikár férfi szállt ki és két nő. Az, aki a kormánynál ült, fehér rövidnadrágot és világoskék blúzot viselt, a másik szőke földig érő, könnyű sárga ruhában volt.

— Hello — mondta, és mosolygott.

— Isten áldjon — rázott kezét a férfiakkal István bácsi. — Ej, te Béla, milyen ügyes legény vagy! — ölelte meg sógorát.

— És ez a két betyár?

— Az unokák — húzta ki magát az öreg. A fiúk belecaptak a nagybácsi tenyerébe, és illedelmesen bemutatkoztak. Anikó következett, hiszen őt sem ismerték.

Ekkor jött ki a házból a nagymama.

— István, drága István — ölelte meg a bátyját és ráborulva elpityeredett. — Azt hittem, sohase látlak...

Mózsi megilletődve nézte az anyját, aki mindig vigyázott arra, hogy érzelmei ne uralkodjanak el rajta. Most meg egyik pillanatban sír, a másokban pedig nevet. Behívta a vendégeket.

— Ne ide, a nagyszobába — irányította őket.

— Egyetek, fiam, biztosan megéheztetek, olyan messziről jöttetek — törülgette a szeme sarkát.

A vendégek szabadkoztak, hogy nemrég ebédeltek egy vendéglőben.

— Minek költitek a pénzt, amikor itt a finom étel, van elég, hál' istennek — mondta az öreg.

Mózsi a két nőt nézte, az unokatestvéreit. Csupán fényképről ismerte őket, nagybátyja nem hozta magával lányait, amikor utoljára itthon járt. Itthon — így mondja most is, pedig rég elkerült a tengeren túlra. Felesége odavaló, a kisebbik lánya mukkot nem tud magyarul. A nagyobbik igen, az magyar iskolába is járt.

István bácsi angolul mondta el a lányainak, hogy mit fognak enni.

— Nem ettek ezek töltött káposztát soha életükben — kacagott hamiskásan.

— Béla, te töltsd a pálinkát — serénykedett a nagymama.

— Tisztát vagy köményeset? — kérdezte sógorát az öreg.

— Egy pohárka tisztát. Egyeneset — nevetett nagyot, mintha most jutna eszébe a szó. Megnyalintotta, megszagoltatta a lányaival is. Azok nem kértek pálinkát. De a töltött káposzta ízlett nekik, bár először csak kóstolóba vettek tányérjukra.

Anikó leszedte a tányérokot.

— A tortát, a hűtőből — súgta az anyósa.

Hatalmas tortát sütöttek, színes gyertyák voltak rajta. Amikor behozta Anikó, az anyósa felállt, maga mellé intette az unokákat. Azok a gyertyákat bámulták.

— Szent István, hát még alszol-e? — kezdte fakó hangon a régi István-napi köszöntő éneket.

A szikár öregembernek remegett a szája széle, felállt ő is. Újrakezdték az éneket, Anikó erős hangja vezette a méltóságteljes dallamot, fiai is dúdolták utána.

Szent István, hát még alszol-e?

Szent István, hát még nyugszol-e?

Serkenj fel álmodból,

kelj fel az ágyadból,

mert hozzád jöttünk.

A két nő nem tudta, mi történik, ijedten nézték síró apjukat. Felkeltek helyükről és apjuk mellé álltak. Az csak intett, hogy hagyják őt, minden rendben. Odament a testvéréhez, megölelte, csókolta, aztán sorra csókolt mindenkit, a gyerekeket a levegőbe emelte.

Közben tovább énekelték:
 Mondjad, hogy beeresztesz-e?
 Mondjad, hogy jó szívvel látsz-e?
 Mert hanem elmegyünk,
 más szállást keresünk,
 ahonnan jöttünk.
 Az Isten téged éltesse,
 mindenben szerencséltesse,
 hogy neved napjára,
 fényes hajnalára
 örömmel virradj.

Amikor befejezték, a két nő tapsolni kezdett. A nagymama, két unokáját magához ölelve, fejével intett nekik. Egyszerre mondták: — Zörgetik a kulcsot, pénzt akarnak adni, ha nem adnak húszt, el se fogjuk venni!

A könnyes szemek kacagóra váltak azonnal.

— Igaz, hogy nem névnapod van, de születésnapod volt, ha egy héttel korábban jöttetek volna...

István bácsi odaszólt a lányainak, a szőke kiment, és egy táskát hozott be. Zsebéből pénztárcát nyújtott oda az apjának. Az még a szemét törülgette.

— Ha nem lejt, hát dollárt a legényeknek! — kacagott, és egy-egy húszdolláros nyomott a fiúk markába. A kék blúzos nő kis kamerát vett elő, és körbejárta az asztalt, mindent lefilmezett. A köszöntőt is újra el kellett énekelni, most már István bácsi is fújta. Aztán elmondta a lányainak, miről is van szó. Azok bólogattak, és újból tapsoltak.

— Tudod, te Irén... ne haragudjatok, hogy úgy meghatódtam... mióta nem hallottam ezt az éneket? Nem is tudom kiszámítani. És ilyen torta... hát nekem itthon soha nem sütöttek tortát! Ez az első, te Irén!

Újból odament, és megcsókolta a testvérét, aki hangos zokogásban tört ki.

— Ne sírj, no — törülgette a szemét a nagybácsi. — Olyan kedvesek vagytok, olyan drágák!

Anikó kést hozott be és tányérokat. A kést István bácsinak nyújtotta.

— Né még írás is van rajta. Azt írja, hogy István 72 éves! Az én vagyok! Újból angolul szólt a lányaihoz. Filmezték a gyertyák kilobbanását, a torta felvágását, a maszatos Zolit, egészen addig, amíg a szeletből az utolsó falat is elfogyott.

Mózsai közben beengedte, megittatta a teheneket, ellátta a disznókat, berekesztette a tyúkokat. Visszaérve kedélyes beszélgetésbe csöppent, István bácsi még egy pohár pálinkát kért, a nőknek sört hoztak fel a pincéből. Mózsai bort töltött

az apjának, aztán az anyjának is, hogy koccinthasson. Egymás szavába vágva beszéltek, István bácsiból ömlött a szó, a fiúkat közben lefektette Anikó.

Éjfél jóval elmúlt, mire asztalt bontottak. Mózsinak az jutott eszébe, kisebb korában úgy bámulta a fényképeken a nagy darab embert, mint egy hőst, most meg azon csodálkozott, hogy egy-egy szó nehezen jutott eszébe.

Aztán megbeszélték a következő napok programját. Másnap bejárják az egész falut, azért vettük a filmezőgépet, kacagott István bácsi, aztán látni akarják a kincses várost, ahol inaskodott, az egy egész nap, Szovátára is el kellene menni, közel van, a negyedik faluban felkeresik egyik barátját, nemrég műtötték meg, gyógyszert hoztak neki. Egy hétig tudnak csak maradni, a munka nem áll meg, kedélyeskedett István bácsi. Ő ugyan nyugdíjas, de még dolgozik, a régi munkahelyén, az irodában, naponta négy órát. — Nem bírom én már, lejárt az én időm — fűzte hozzá kacagva. A nagyobbik lánya ugyanannál a cégnél dolgozik, én szereztem be, büszkélkedett az apja, több fizetést kap, mint én. A kisebbik egy üzletben eladó, jól van, szereti ott is, ha nem tetszik, van más, nem kell sokáig egy helyben ülni. Ott nálunk mindenkinek van munka, aki dolgozni akar — kacagott nagyot —, oda kell menni, ahol többet ígérnek.

A vendégek külön-külön szobát kaptak, Mózsiék a szomszédot kérték meg, hogy náluk alhassanak. Elbúcsúztak és elmentek.

A nagymama már két napja előkészítette az ágyneműket, most meg a lányoknak is külön szobát ajánlott, aludjanak kényelmesen, biztosan nagyon fáradtak.

— És ti hol alusztok, Béla? — kérdezte István bácsi.

— Ó, mi elleszünk a konyhában, ne zavartassátok magatokat — vágta rá a húga. Jó éjszakát kívántak és levonultak a konyhába. A lányok még kiszedték az autóból a csomagokat.

Ott lent minden hegyén-hátán volt, mert a szobákban szekrényeket kellett megüresíteni, asztalt levinni. Arra nem is gondoltak, hogy az összecsucott kanapénak nem marad elég hely. Végül az öreg otthagya a feleségét, egyedül elfér a kanapén, ő pedig kiment a csűrbe és lefeküdt a rossz lábú ágyra, amit az első szobából tettek ki.

Korán reggel talpon volt mindenki, pedig semmi sürgős dolguk nem volt. Mózsi ellátta az állatokat, tüzet gyújtott a fürdőszobában, legyen meleg víz fürödni, Anikó asztalt terített. A vendégek sem aludtak sokáig.

— Pálinkás jó reggelt! — köszöntötte sógorát az öreg. István bácsi behúzta a pohár pálinkát, aztán mosdótálat kért, a kútról friss vizet merített, derékig levetkőzve mosakodott. Lányai ezt is lefilmezték, meg a májast, vérest, abált szalonát az asztalon. Reggeli után előszedték az ajándékokat, mindenkinek bőven jutott, a gyerekek nagy izgalommal bontogatták mindenkiét.

Bejárták az egész falut, István bácsi minden háznál elkérdezte, kik laknak benne. Néhol behívták, étellel és itallal kínálták őket. A lányok mindent filmeztek és fényképeztek. Furcsa volt számukra, hogy idegen emberek milyen szívesen fogadják, és még meg is ajándékozzák őket.

Este a kocsmába mentek, István bácsi asztalához hívta ismerőseit, Mózsi egy láda sört kért, a következőt már nagybátyja fizette. Később zenész is került, nótázni kezdtek. A máskor szótlán férfiak most kipirulva, tele torokkal fújták a katonanótákat, István bácsi keményen megropogtatta egyik-másik régi cimborája vállát, néha meg szeme sarkát törülgette, mintha por szállott volna bele. Nótát rendelt, és a söröspohárral az asztal sarkán kopogtatta a ritmust.

Már sötét volt, amikor a Mózsi szülei megérkeztek.

— Irén! — kiáltott István bácsi. Felállt és megcsókolta hűgát, maga mellé ültette őket.

A pult melletti sarokban fiatal legények ültek, jóformán meg se szólaltak, úgy nézték, hogyan mulatnak az öregek.

— Olyan kedvem van, sógor, mint tizennyolc esztendőskoromban! — kiáltotta István bácsi. — Mindenki az én vendégem. Sört ide az asztalra!

A legényeknek egy láda sört rendelt. Odament, bemutatkozott mindegyiknek, Mózsi pedig az asztal mellé tette a sörösládát.

— Mit csinálsz, te István, minden tekerdőnek fizetsz, hát megérdemlik azok? — korholta a húga. — Ezeknek a...

— Ne sajnáld, Irén... Ne sajnáld! Mulasson mindenki, amikor mi mulatunk! Igaz-e, sógor?

A sógor bólogatott, bár ő sem értette, mire föl ez a nagylelkűség. A lányok pedig nem szóltak bele, mit tesz az apjuk.

Éjfél elmúlt, mire felszedelődtek. István bácsi búcsúzóul még egy láda sört kért azoknak, akik maradtak. Megölelte a két lányát, és énekszóval indult ki az ajtón.

— Ezt szerettem volna mindig, egész életemben — mondta Mózsinak. — Lássák a gyermekeim, milyen itt az élet. Jó lányok, nem panaszkodhatom rájuk. De nekik ez idegen ország...

Teltek a napok, egyszer Mózsi és Anikó, másik nap az öregek kísérték el a vendégeket. Reggel útra keltek és estére érkeztek haza. Mózsi az őszi betakarodásra tartogatott szabadságát sajnálta, anyja pedig azt, hogy a sok finomság mellett vendéglőben ebédelnek a bátyjáék. Friss ordát és sajtot hozatott, zöldpaszulyt főzött, kalácsot és kenyeret sütött. Legjobban a tejfölös lepény ízlett a lányoknak.

Negyedik este, a vacsoránál derült ki, hogy a nagyobbik lány rég férjnél van, és a fia már iskolába jár.

— Te István, hát ezt nem is tudtuk... — nézett István bácsira a húga.

— Nem írtam meg? — jött zavarba a nagybácsi. Kínos csend lett, csak a kések és villák koccantak a tányérokra.

Utolsó nap nem mentek sehova, Irén mindenfélét csomagolt az útra, sült húst, friss kenyeret, süteményt, mézet, még teának való fodormentát is. Egyre szaporodtak a csomagok a nagyszoba asztalán. A friss bárányhúst aztán határo-

zottan visszautasította a nagybácsi. Ebéd után bepakoltak az autóba, és elbúcsúztak.

Az egész család a kapuban állt, integettek, amíg a hatalmas autó el nem tűnt a kanyarban. Mózsi becsukta a kaput, közben sírdogáló anyját leste.

— Soha se látom többet... — törülgette a szemét. — Ezek a lányok sem jönnek ide, ha mi meghalunk...

Másnapról visszaállt az élet a régi kerékvágásba. Pár nap múlva képeslapot kaptak Pestről: Szerencsésen megérkeztünk és indulunk tovább — ennyi állt rajta.

Hetek teltek el, minden nap kétszer-háromszor is megnézték a postaládát. Egyik nap egy cetlit találtak benne. Be kell menni a városba, csomagért — fejtette meg Mózsi. Anyja ünneplőbe öltözött, a korai busszal elutazott. Délután érkezett meg, táskájából vastag borítékot tett az asztalra. Tele volt fényképpel. Rajta volt a torta, a kocsmái mulatás, az utcájuk, a templom, a tarka kis macska, a tén, a szomszédok is. Egy rövid levélben István bácsi megköszönte a vendéglátást, jól vannak, most is jár munkába, írta. Mindegyik fénykép hátára írt valamit, sorra olvasgatták, kézzől kézre jártak a képek. Zöld hasú bankók kerültek elő közülük. Egy-egy húszdolláros a legényeknek — írta a tortás kép hátán. Meg azt, hogy milyen jó volt újból hallani azt az éneket. Mert hetvenen felül olyan gyorsan telik. Az ember ahogy vénül, mind többet gondol haza, főleg most, hogy már 73 esztendő vagyok. Sokszor otthon vagyok álmomban, és gyöngyvirágot szedek a ház sarkánál.

A ház sarkánál tényleg nyílik gyöngyvirág minden tavasszal, bólogatott Irén. De hogy már 73 éves lenne...

— Nem hetvenkettőt számítottunk, amikor a tortára írtuk? — nézett a férjére. Számolgatni kezdtek mindketten.

— Tényleg hetvenhárom, te Irén — mondta ki az eredményt Béla.

— Hetvenháromat töltötte már? — nézett fel nagy szemekkel Irén. — Istennem, milyen gyorsan telik az élet...

Nagyálmos Ildikó

Kisház

A kisház sötét, álmos, fénytelen,
por telepszik meg a fészeren,
lakója régen új utakra lelt,
magával vitte, mi érdekelt.
Engem meg bezárt, szorít a szűk verem,
szétfeszíteném, de magam sem lelem,
kezemben él nélküli kés,
ölelni kéne, ölni túl kevés.

Azok a nyárvégi találkozások,
borsmenta- és zsályaszagú estek,
amikor fogtál fogaddal a szádban,
amikor lüktettek, fájtak a testek.
Azt akarom, hogy soha ne féljek,
ne kötődjek és ne legyek szabad,
baracklekvárszagú legyen a holnap,
ne menjen el, és ne mondja: marad.

Kör

Egy bútorozatlan nagy meleg szobában
Csak te lennél, és én, s a végtelen,
Szavaidból vetném meg az ágyam,
S hagynám, takarózz velem.

Beszélnél hozzám az elmúlt nyarokról,
S az őszeről a Kánonok-soron,
Amit még soha, de sohase láttam,
De minden éjjel arról álmodom.

Teámba mézet, kávémba barna cukrot,
Egy nem létező, üres csésze vár,
Valaki már megfejtethné a titkot,
Mert a kör szűkül és bezár.
